

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้าน

สิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The Association between Factors Affecting Disclosure Quality in Environmental Information of Companies in the Stock Exchange of Thailand Listed

พิไลวรรณ พันธุ์เพ็ง

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Email: gifts_zuza@hotmail.com

Pilaiwan Panpeng

Master of Business Administration Program (M.B.A.),

Rajamanagala University of Technology Phra Nakhon

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2550-2554 ใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วยความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ อายุการดำเนินงาน กลุ่มอุตสาหกรรมและขนาดของกิจการเป็นตัวแปรควบคุม (Control Variable)

ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการแข่งขัน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้มีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนตัวแปรอื่นซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการ ทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ และอายุการดำเนินงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดของบริษัท มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่า บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก สำหรับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักกลุ่มทรัพยากร มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านกฎหมาย และรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืนมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีคุณภาพการ

เปิดเผยรายการด้านนโยบายของบริษัทมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ส่วนกลุ่มบริการมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลกระทบ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูล สิ่งแวดล้อม

Abstract

The purpose of the study on the association between factors affecting disclosure quality in environmental information of companies in the Stock Exchange of Thailand. Listed the association between factors affecting environmental information disclosure quality of listed companies in the Stock Exchange of Thailand was to investigate factors which posed impacts on the listed companies in Thailand Stock Exchange using the information from 2007 to 2011. The data applied Multiple Regression Analysis to test the relationship between the dependent variable, environmental information disclosure quality, and independent variable which included the ability to compete, the ability to make profits, business liquidity, operation period, business industry, and business size as control variables.

The result found that the ability to compete was significantly related to the quality of the environmental information disclosure. This means that the higher competition, the more environmental information disclosure. Regarding the other variables such as the ability to make profits, business liquidity, and operation period did significantly not relate to the environmental information disclosure quality. Moreover, business size had significant positive association with the quality of the environmental information disclosure, which means that bigger businesses are more capable to reveal their environmental information than the smaller ones. The information disclosure qualities in terms of resources, legalization, and sustainability were reported more highly than others. However, the companies producing industrial products disclosed their companies' policies more, while service industries revealed more about their accounting and financial information which related to the environment.

Keywords: Factors Affecting, Information Disclosure Quality, Environmental

บทนำ

การขยายตัวของธุรกิจ ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมส่งผลให้อัตราความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศสูงขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก ขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดมลพิษตามมาส่งผลกระทบต่อชุมชนและประเทศชาติ ทำให้ประชาคมโลกเริ่มตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น ทั้งระดับชาติและระดับภูมิภาค จึงเกิดมาตรการหรือแนวทางเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้เกิดองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO (International Organization for Standardization) สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมมาก เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากในเวลาต่อมา เนื่องจากการพัฒนานั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วขาดการวางแผนและผังเมืองที่ดี อีกทั้งยังขาดจิตสำนึกในการรักษา ดูแล และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางด้านมลพิษทางอากาศ ทางน้ำและปัญหาขยะมูลฝอย ขยะเป็นพิษและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อส่วนรวม จนในระยะหลังมีการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการจัดการปัญหามลพิษต่าง ๆ ต่อมาจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าว นักบัญชีจึงจำเป็นต้องตื่นตัวและมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการรับผลของมลพิษต่างๆ และความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทำให้แต่ละธุรกิจสูญเสียเวลาและงบประมาณจำนวนมาก เพื่อฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีค่าใช้จ่ายสูงและใช้เวลานานในการทำให้สิ่งแวดล้อมนั้นกลับคืนสู่สภาพดังเดิม

การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) เป็นวิวัฒนาการทางการบัญชีแขนงหนึ่งที่นักบัญชีสมัยใหม่ได้พัฒนาขึ้นมาและเป็นการบัญชีที่ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ ซึ่งได้รับความสนใจจากนักบัญชีทั่วโลกอย่างมากและได้มีความพยายามที่จะนำไปใช้ปฏิบัติ เช่นเดียวกับหลักบัญชีอื่น ๆ ที่ใช้ในปัจจุบันนี้ การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นอีกแนวทางที่จะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมได้โดยแสดงให้เห็นถึงบทบาทและความรับผิดชอบของธุรกิจที่ควรจะมีต่อสิ่งแวดล้อมในการเปิดเผยข้อมูล และช่วยกระตุ้นให้องค์กรธุรกิจคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (ศิลปะพร ศรีจันทพร, 2552) โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรธุรกิจควรเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน และบริษัทผู้เปิดเผยข้อมูล โดยช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทั้งนักลงทุนและนักวิเคราะห์การเงินสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องมากขึ้นและสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพยังมีส่วนช่วยลดต้นทุนของเงินทุน ทั้งต้นทุนของทุนและต้นทุนการกู้ยืมของบริษัทผู้เปิดเผยข้อมูล ดังนั้นบริษัทต่าง ๆ จึงควรให้ความสำคัญมากขึ้นกับการเปิดเผยข้อมูลอย่างมีคุณภาพ และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งภายในและภายนอกธุรกิจที่สนใจใช้ข้อมูลดังกล่าว (สมชาย สุภัทรกุล, 2544) จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาว่าปัจจัย

ที่มีผลกระทบใดมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม โดยในงานวิจัยนี้ได้เลือกบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 2) เพื่อศึกษาคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) เป็นตัวแบบในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วยตัวแปรควบคุม (Control Variables) ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 การวัดค่าตัวแปรแต่ละตัว

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรตาม คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม (DISC)	ดัชนีการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure Index)
ตัวแปรอิสระ ความสามารถในการแข่งขัน (HHI)	อัตราการกระจุกตัวของอุตสาหกรรม (Herfindahl-Hirschman)
ความสามารถในการทำกำไร (Profitability)	อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity) (ROE)
สภาพคล่องของกิจการ (Liquidity)	อัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน (Liquidity Ratio)
อายุการดำเนินงาน (Age)	จำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจนถึงปี 2554 (ปีที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษารั้งนี้)
กลุ่มอุตสาหกรรม (Industry)	กำหนดเป็น Dummy Variable
ตัวแปรควบคุม ขนาดบริษัท (Company Size)	Natural Logarithm ของสินทรัพย์รวม

ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ศึกษาใช้กระดานทำการที่ออกแบบไว้สำหรับเก็บข้อมูลของบริษัทเป็นเครื่องมือในการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก จะเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปและ

ข้อมูลของบริษัทตามตัวแปรอิสระที่ได้กำหนดไว้จากรายงานประจำปีในปี 2550-2554 ย้อนหลัง 5 ปี และในฐานข้อมูล SET Smart ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่วนที่ 2 จะออกแบบเพื่อเก็บข้อมูลคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นตัวแปรตาม วัดค่าจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดในการสร้างกระดาดำทำการ ดังนี้ 1) ทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมรายการในกระดาดำทำการจากงานวิจัยในอดีต รายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) เพื่อให้รายการในกระดาดำทำการครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม โดยจะเลือกจากหัวข้อที่ผู้วิจัยแต่ละท่านใช้ในการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละงานวิจัย 2) จัดทำกระดาดำทำการเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายการในกระดาดำทำการจะถูกแบ่งเป็นรายการหลัก (Main items) และรายการรอง (Sub items) ซึ่งรายการหลักจะเป็นหัวข้อใหญ่ที่ครอบคลุมรายการรองที่เกี่ยวข้องไว้ทั้งหมด สาเหตุที่ต้องแบ่งรายการออกเป็นรายการหลักและรายการรอง เนื่องจากคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา พิจารณาที่ความครอบคลุมในรายละเอียดของแต่ละรายการ ดังนั้นเพื่อให้ง่ายต่อการได้คะแนนจึงแบ่งรายละเอียดของรายการหลักออกเป็นรายการรอง และ 3) คำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

$$\text{Corporate Social Disclosure Index} = \frac{AS}{MS} \text{ ดังนั้น } 0 \leq \text{Dis Index} \leq 1$$

โดยที่ AS = คะแนนจริงที่แต่ละบริษัทได้รับ (Actual Scores)

MS = คะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับแต่ละรายการหลัก (Maximum Scores)

สำหรับคะแนนรวมสูงสุดที่แต่ละบริษัทควรจะได้รับ จะไม่รวมรายการที่ไม่เกี่ยวข้องกับบริษัท (Not Applicable) โดยรายการที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจะพิจารณาจากกฎหมายสิ่งแวดล้อม และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละบริษัท และจะไม่นับซ้ำรายการที่เปิดเผยมากกว่า 1 ครั้ง หรือเปิดเผยหลายแหล่งข้อมูล โดยจะเลือกให้คะแนนในแหล่งข้อมูลที่มีคะแนนมากที่สุด ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) และในการประมวลผลข้อมูลจะใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ช่วยในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียนในการวิจัย ดังนี้

1. ความสามารถในการแข่งขัน วัดค่าจากอัตราส่วนการกระจุกตัว พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0 ของยอดขายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 80 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3

2. ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.90 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 1,282.50 เท่า และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 19.83 เท่า

3. สภาพคล่องของกิจการ วัดค่าจากอัตราสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.14 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 34.63 เท่า และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.54 เท่า

4. อายุการดำเนินงาน วัดค่าจากจำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจนถึงปี 2554 พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 1 ปี ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 69 ปี และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 27 ปี

5. ขนาดของกิจการ วัดจาก Natural Logarithm ของสินทรัพย์รวม พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 8.65 ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 12.81 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.65 ในส่วนของกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุมมีทั้งหมด 7 กลุ่มอุตสาหกรรม

ผลการวิเคราะห์แสดงค่าสถิติดัชนีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แยกเป็นรายการหลักทั้ง 4 ด้าน รายการเปิดเผยข้อมูลที่มีค่าสูงสุด คือ รายการการรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน เท่ากับ 2.00 รองลงมา คือ รายการด้านข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รายการด้านนโยบายของบริษัท และรายการด้านกฎหมายและข้อบังคับ เท่ากับ 1.00, 0.83 และ 0.63 ตามลำดับ ส่วนค่าที่ต่ำสุดทุกรายการ เท่ากับ 0 อย่างไรก็ตาม รายการการรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน และรายการด้านนโยบายของบริษัท มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 0.2124 และ 0.1968 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ อายุการดำเนินงานของกิจการ และขนาดของกิจการ เป็นตัวแปรควบคุม โดยลำดับแรกได้แสดงค่าสถิติของตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม จากนั้นวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็นการวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่ามีความสัมพันธ์มากหรือน้อยเพียงใด และมีความสัมพันธ์ในทิศทางใดและเพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวที่นำมาศึกษา มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูงหรือไม่ เพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหา Multicollinearity

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระของบริษัทที่วิจัย

	SDISC	HHI	ROE	CR	AGE	SIZE
SDISC						
Pearson Correlation	1					
Sig.(2-Tailed)						
HHI						
Pearson Correlation	0.257**	1				
Sig.(2-Tailed)	0.000					
ROE						
Pearson Correlation	-0.058	0.026-	1			
Sig.(2-Tailed)	0.223	0.577				
CR						
Pearson Correlation	-0.058	0.101-*	0.007-	1		
Sig.(2-Tailed)	0.221	0.033	0.882			
AGE						
Pearson Correlation	-0.097*	*0.106-	0.045-	0.065-	1	
Sig.(2-Tailed)	0.040	0.024	0.345	0.171		
SIZE						
Pearson Correlation	0.122**	0.007	0.067-	-0.213**	0.022	1
Sig.(2-Tailed)	0.009	0.884	0.159	0.000	0.637	

*. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

**. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

จากตารางที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรของบริษัทที่ทำการวิจัย ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่พบว่า ตัวแปรอิสระ มี 2 คู่ แต่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก สืบเนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระทุกคู่มีค่าน้อยกว่า 0.5 และจะไม่มีผลกระทบที่รุนแรงในการตีความหมายของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ นอกจากนี้ยังพบว่า ความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (HHI=0.257) และขนาดของกิจการซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (SIZE = 0.122)

หมายเหตุ: เนื่องจากตัวแปรกลุ่มอุตสาหกรรม (IND) เป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม (Dummy Variable) จึงไม่สามารถนำมาวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ได้ แต่อย่างไรก็ตามจะไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity เนื่องจากลักษณะของข้อมูลเชิงกลุ่มและเชิงปริมาณมีลักษณะแตกต่างกัน

การวิเคราะห์ความถดถอยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะประมาณหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามดังกล่าว ในการศึกษาตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัวแปร ดังนั้น จะใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยหลังจากที่ทำการตรวจสอบเงื่อนไขการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแล้ว จะนำข้อมูลตัวแปรตาม ตัวแปรอิสระ และตัวแปรควบคุม มาทำการวิเคราะห์ความถดถอยเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ อายุการดำเนินงาน และขนาดของกิจการกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยแสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ อายุการดำเนินงานกับคุณภาพ การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในภาพรวม โดยมีขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรควบคุม

ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย					
ลำดับ	ตัวแปร	B	Beta	t-value	Sig. t
1	ความสามารถในการแข่งขัน	1.098	0.141	4.603	0.000**
2	ความสามารถในการทำกำไร	0.000	-0.012	-0.389	0.697
3	สภาพคล่องของกิจการ	0.000	0.001	0.022	0.982
4	อายุการดำเนินงาน	0.000	0.006	0.070	0.944
5	ขนาดของกิจการ	0.112	1.580	3.247	0.001**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

F-value = 66.911 Sig. F = 0.000
R = 0.800 Adjusted R² = 0.637

จากตารางที่ 3 ค่าสถิติทดสอบ F เป็นการทดสอบว่าตัวแปรตามจะขึ้นกับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ซึ่งถ้ายอมรับสมมติฐานในขั้นนี้ก็จะทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุในขั้นต่อไปแบบจำลองโดยรวมมีค่า p-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด (.01) จากผลการทดสอบทำให้ยอมรับสมมติฐานดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า H_{1a} : ความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า Sig. = 0.000 < 0.01 จึงปฏิเสธ H_{0a} นั่นคือ $\beta_1 > 0$ กล่าวคือ ความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนใน

ตลาดหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% แสดงให้เห็นว่า การแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพ และความสามารถของบริษัท รวมไปถึงการเปิดเผยด้านสิ่งแวดล้อมให้สาธารณชนทราบว่าบริษัทยังตระหนักถึงการพัฒนาลingkunganให้ยั่งยืน มิใช่แค่การแสวงหาผลประโยชน์และกำไร

H1_b: ความสามารถในการทำกำไรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานที่ 2 พบว่า ค่า Sig. = 0.697 > 0.01 จึงยอมรับ H0_b นั่นคือ $\beta_2 \leq 0$ กล่าวคือ ความสามารถในการทำกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

H1_c: สภาพคล่องของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พบว่า ค่า Sig. = 0.982 > 0.01 จึงยอมรับ H0_c นั่นคือ $\beta_3 \leq 0$ กล่าวคือ สภาพคล่องของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามที่สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

H1_d: อายุการดำเนินงานกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานที่ 4 พบว่า ค่า Sig. = 0.944 > 0.01 จึงยอมรับ H0_d นั่นคือ $\beta_4 \leq 0$ กล่าวคือ อายุการดำเนินงานกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามที่สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

H1_e: ขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม จากการทดสอบสมมติฐานที่ 5 พบว่า ค่า Sig. = 0.001 < 0.01 จึงปฏิเสธ H0_e นั่นคือ $\beta_5 > 0$ กล่าวคือ ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ ความสามารถในการแข่งขัน ความสามารถในการทำกำไร สภาพคล่องของกิจการ อายุการดำเนินงานและกลุ่มอุตสาหกรรม กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยมีขนาดของบริษัทเป็นตัวแปรควบคุมแยกเป็นรายการหลัก ดังนี้

1. รายการด้านกฎหมายและข้อบังคับ ความสามารถในการแข่งขันยังคงมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลัก คือ รายการด้านกฎหมายและ

ข้อบังคับ และกลุ่มทรัพยากร มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกรายการหลักมากกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากกลุ่มทรัพยากรมีการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

2. รายการด้านนโยบายของบริษัท ความสามารถในการแข่งขันและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลัก คือ รายการด้านนโยบายของบริษัท และกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกรายการหลักมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

3. รายการด้านข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการแข่งขันและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลัก คือ รายการด้านข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และกลุ่มบริการ มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น

4. รายการการรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน ความสามารถในการแข่งขันและขนาดของกิจการมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลัก คือ รายการ การรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน และกลุ่มทรัพยากรมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักมากกว่า รองลงมา คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของบริษัทจดทะเบียนในการวิจัย ข้อมูลที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้มาจากการนำข้อมูลกลุ่มที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการเปิดเผยในรายงานประจำปี แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) และฐานข้อมูล SET Smart รายงานต่าง ๆ และเว็บไซต์ ในปี 2550-2554 ซึ่งครอบคลุมกลุ่มอุตสาหกรรมทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 2)กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค 3) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 4) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 5) กลุ่มทรัพยากร 6) กลุ่มบริการและ 7) กลุ่มเทคโนโลยี รวมจำนวนทั้งสิ้น 428 บริษัท ค่าสถิติข้อมูลทั่วไปของบริษัทตามตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม คือ 1. ความสามารถในการแข่งขัน วัดค่าจากอัตราส่วนการกระจุกตัว พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ร้อยละ 0 ของยอดขายในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 80 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 3

2. ความสามารถในการทำกำไร วัดค่าจากอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.90 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 1,282.50 เท่า และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 19.83 เท่า

3. สภาพคล่องของกิจการ วัดค่าจากอัตราสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 0.14 เท่า ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 34.63 เท่า และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.54 เท่า

4. อายุการดำเนินงาน วัดค่าจากจำนวนปีนับตั้งแต่ปีที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจนถึงปี 2554 พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 1 ปี ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 69 ปี และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 27 ปี

5. ขนาดของกิจการ วัดจาก Natural Logarithm ของสินทรัพย์รวม พบว่า มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ 8.65 ในขณะที่ค่าสูงสุดอยู่ที่ 12.81 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.65 ในส่วนของกลุ่มอุตสาหกรรมเป็นตัวอย่างประกอบมีทั้งหมด 7 กลุ่มอุตสาหกรรม

ค่าสถิติของดัชนีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลัก

1. รายการเปิดเผยข้อมูลที่มีค่าสูงสุดคือรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืนเท่ากับ 2.00

2. รองลงมา คือ รายการด้านข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รายการด้านนโยบายของบริษัท รายการด้านกฎหมายและข้อบังคับเท่ากับ 1.00, 0.83 และ 0.63 ตามลำดับ

3. ส่วนค่าที่ต่ำสุดทุกรายการเท่ากับ 0 อย่างไรก็ตาม รายการการรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืน และรายการด้านนโยบายของบริษัท มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 0.2124 และ 0.1968 ตามลำดับ

การศึกษาส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมได้ดังนี้

1. ความสามารถในการแข่งขันมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% แสดงให้เห็นว่า การแข่งขันที่สูงขึ้น ทำให้กิจการมีการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมมากขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพและความสามารถของบริษัท รวมไปถึงการเปิดเผยด้านสิ่งแวดล้อมให้สาธารณชนทราบว่าบริษัทยังตระหนักถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน มิใช่แค่การแสวงหาผลประโยชน์และกำไร ความสามารถในการทำกำไร ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนที่ทำการวิจัย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ความสามารถในการทำกำไรไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. สภาพคล่องของกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

4. อายุการดำเนินกิจการไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

5. ขนาดของบริษัทมีความสัมพันธ์กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีขนาดใหญ่จะมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าบริษัทที่มีขนาดเล็ก

6. กลุ่มอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักต่างกัน คือ 1) รายการด้านกฎหมายและข้อบังคับกลุ่มทรัพยากรมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกรายการหลักมากกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากกลุ่มทรัพยากรมีการดำเนินธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่น 2) รายการด้านนโยบายของบริษัท กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกรายการหลักมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค 3) รายการด้านข้อมูลด้านการบัญชีและการเงินที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กลุ่มบริการ มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักมากกว่ากลุ่มอุตสาหกรรมอื่นและ 4) รายการการรายงานเกี่ยวกับความยั่งยืนกลุ่มทรัพยากรมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมแยกเป็นรายการหลักมากกว่า รองลงมาคือกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค

ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ 1) หน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย มีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อาจกำหนดเป็นข้อบังคับหรือมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ ยังสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น 2) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมีแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะนำแนวทางจากหน่วยงานต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ หรือควรเพิ่มรายละเอียดของหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและกำหนดข้อบังคับ ไม่ใช่เพียงแค่การเปิดเผยอย่างสมัครใจ และ 3) นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงิน สามารถนำข้อมูลไปใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ

บรรณานุกรม

ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2552). การบัญชีสิ่งแวดล้อม. วารสารวิชาชีพบัญชี. เมษายน, หน้า 21-24.

สมชาย สุภัทรกุล. (2544). คุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน: ประโยชน์และการประเมิน

คุณภาพ. วารสารบริหารธุรกิจ. เมษายน – มิถุนายน, หน้า 11-21.